

НОВИ САД - На данашњи дан 1890. године умро је српски писац и лекар Лаза Лазаревић, један од најбољих српских реалиста. Права је завршио у Београду, а медицину у Берлину. Написао је само девет приповедака, од којих је "Швабица" остала у фрагментима. Мада с патријархалним погледима на живот, његове приповетке, сажете, с веома снажном унутрашњом драматиком, имају класичну вредност. Преводио је руске писце Николаја Черњишевског, Николаја Гогоља и Алексеја Писемског и француског писца Ежена Скриба. Као лекар учествовао је у организацији санитета у Србији и објавио 54 рада у стручним медицинским часописима, од којих неки имају изузетан значај. Остала дела: "Први пут с оцем на јутрење", "Све ће то народ позлатити", "Ветар", "На бунару", "Школска икона", "Он зна све", "У добри час хајдуци", "Вертер".

Данас је петак, 10. јануар, десети дан 2020. До краја године има 356 дана.

1769 - Рођен је француски официр Мишел Неј, један од највећих маршала цара Наполеона I, који се истакао у низу битака и похода. После Наполеоновог пада оптужен је за издају, осуђен на смрт и погубљен 1815.

1778 - Умро је шведски природњак Карл фон Лине, који је први поставио принципе дефинисања родова и врста и увео бинарну номенклатуру, тако да свака биљка и животиња има два имена - рода и специје (врсте). Оснивач је и први председник Шведске академије наука и Природњачког музеја. Његова систематика биљака према полним органима важи и сада. Дела: "Systema naturae", "Philosophia botanica", "Genera plantarum", "Species plantarum".

1793 - Француз Жан Пјер Бланшар извео је први лет балоном изнад северноамеричког континента.

1862 - Умро је амерички проналазач Семјуел Колт, по чијем је презимену назван револвер који је конструисао.

1863 - У Лондону је отворена прва линија подземне железнице у свету.

1882 - Почео је Херцеговачко-бокељски устанак Српског народа против Аустро-Угарске. Осим оптерећења наметима, огорчење које је изазвало буну било је последица новог Закона о војној обавези који је подразумевао регрутовање свих без разлике. Након неколико месеци Аустроугарска је сузбила устанак.

1889 - Француска је успоставила протекторат над Обалом Слоноваче.

1909 - Рођен је српски физичар и хемичар Павле Савић, један од проналазача процеса нуклеарне фисије (цепање атомског језгра), професор Београдског универзитета, председник Српске академије наука и уметности од 1971. до 1981. Светски познат научник постао је кад је са Иреном Жолио Кири 1937. и 1938. открио изотопе познатих елемената бомбардовањем атома урана спорим неутронима. Резултат је био неочекиван и епохалан - откривени су и елементи средње атомске масе (лантан и други), а не само тзв. трансуранички елементи, како се очекивало. Други научници су понављањем тог експеримента установили да је бомбардовање неутронима произвело цепање језгра атома урана. Током Другог светског рата био је припадник НОП-а, 1942. изабран је за потпредседника на Првом заседању АВНОЈ-а. После рата организовао је Институт за нуклеарне науке у Винчи код Београда.

1910 - Рођена је руска балерина Галина Сергејевна Уланова, водећа балерина "Бољшој театра" после Другог светског рата. Дебитовала је 1928. у "Киров театру", одмах исказавши раскошан таленат, а убрзо је постала првакиња "Бољшој театра". Бриљантно је тумачила водеће роле у балетима "Лабудово језеро", "Успавана лепотица", "Крцко орашчић", "Жизела", "Пепељуга", "Ромео и Јулуја". По окончању играчке каријере

постала је балетски педагог у кореографској школи "Бољшој театра".

1913 - Рођен је чехословачки државник Густав Хусак, који је на чело КП Чехословачке дошао после совјетске војне интервенције 1968. заменивши Александера Дубчека, а 1975. постао је шеф државе. Био је један од вођа Словачког устанка у Другом светском рату 1944. а као "словачки националиста" период од 1951. до 1960. провео је у затвору. Под притиском јавности поднео је 1989. оставку на функцију председника Чехословачке.

1917 - Умро је Бафало Бил легендарна личност историје Америке у време освајања пространстава на западу данашњих САД. Рођен је као Вилијам Фредерик Коди, а надимак је стекао као вешт ловац на бизоне. У познијим годинама обилазио је свет у склопу једног циркуса приказујући своје необичне вештине. Са својим циркусом гостовао и у тадашњој Краљевини Србији.

1920 - У Женеви је изабрано веће Друштва народа. Творац организације био је амерички председник Вудро Вилсон, али је идеја наишла на највећи отпор баш у САД, које никад нису приступиле Друштву, а Совјетски Савез је то учинио тек 1934. Друштво је доспело у кризу у време италијанске агресије на Етиопију и било је потпуно немоћно да реагује на агресивне потезе Немачке уочи Другог светског рата.

1922 - Артур Грифит је постао први председник Ирске после стицања независности те земље од Велике Британије.

1926 - Абдул Азиз ибн Сауд прогласен је за краља Хеџаса, У Великој мошеји у Меки. Неџд, Хеџас и Асир које је под својом влашћу ујединила династија Саудита, постаће (уз још неке мање територије) саставни део новоформиране државе Саудијска Арабија. Породица Сауд владала је Ријадом у Неџаду од половине 18. века, с прекидима. После Првог светског рата припојили су Хеџас у ком се налазе највеће светиње ислама - Мека и Медина, да би почетком тридесетих оформили нову државу, највећу у Арабији.

1928 - Совјетска влада је испунила налог Стаљина и протерала је из земље Троцког, једног од првака Октобарске револуције. Троцки је убијен у избеглиштву у Мексику 1940. највероватније по Стаљиновом налогу.

1943 - Јединице Донског фронта Црвене армије почеле су у Другом светском рату уништавање опкољене немачке Шесте оклопне армије код Стаљинграда, пошто је немачка команда одбила капитулацију.

1946 - У Лондону је почела прва седница Генералне скупштине Уједињених нација, чиме је Друштво народа званично престало да постоји.

1951 - Умро је амерички писац Синклер Луис, добитник Нобелове награде за књижевност 1930. Исмевао је заблуде и самообмане америчког друштва, писао је против расне дискриминације. У реалистичко-сатиричним романима је подвргавао подсмеху лекаре, свештенике, судије, ситно грађанство, али и пословне људе, индустријалце. Дела: романи "Др Ероусмит", "Ен Викерс", "Елмер Гантри", "Главна улица", "Бебит", "Додсворт", "Ментреп", "Краљевска крв", "То је овде немогућно" (визија фашизације САД).

1957 - Харолд Макмилан је постао премијер Велике Британије, дан после оставке Ентонија Идна, компромитованог британском агресијом на Египат у октобру 1956.

1969 - Шведска је као прва западна земља успоставила дипломатске односе са Северним Вијетнамом.

1971 - Умрла је француска модна креаторка Габријела "Коко" Шанел, један од светских "модних диктатора" 20. века. Шест деценија суверено је владала високом париском модом.

1984 - Умро је принц Лаоса Сувана Фума, председник владе те земље у више наврата до 1975. када је доласком на власт комуниста политичко устројство Лаоса потпуно измењено.

1991 - Генерални секретар УН Хавијер Перес де Куељар отпутовао је у Багдад, али није успео да спречи Заливски рат у којем су западне земље, под вођством САД, нанеле тежак пораз ирачкој армији, која је претходно окупирала Кувајт.

1996 - Израел је пустио из затвора стотине Палестинаца, неколико дана уочи првих палестинских националних избора у Гази и на Западној обали.

1997 - У Софији је неколико десетина хиљада људи демонстрирало против владе Социјалистичке партије Бугарске, а најватренији демонстранти пробили су полицијски кордон, упали у зграду скупштине и демолирали је.

2002 - Бивша председница Републике Српске Биљана Плавшић добровољно се предала Хашком трибуналу.

2004 - САД су формално објавиле да је оборени ирачки председник, ухваћен 13. децембра 2003, непријатељски ратни заробљеник.

2007 - Умро је Карло Понти, италијански филмски продуцент. На дугој листи дела која је продуцирао налази се и ремек-дело Микеланђела Антонионија из 1966. године "Блов Уп" и филм Дејвида Лина "Доктор Живаго" из 1965. за који је био номинован за Оскара. Сарађивао је и са чувеним режисерима као што су Федерико Фелини и Жан Лик Годар. Као продуцент Понти је открио Софију Лорен с којом се доцније и венчао.

2011 - Преминуо је Боривоје Бора Костић, фудбалер, играч Црвене звезде, репрезентативац, један од најбољих стрелаца нашег фудбала уопште. У бившој Југославији две сезоне био је најбољи стрелац лиге 1958/59. и 1959/60.

(Танјуг)